

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ОТРИМАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШЕНГЕНСЬКИХ ВІЗ

Питання отримання шенгенської візи завжди було актуальним для громадян країн, що знаходяться поза Євросоюзом. Найчастіше, проблематика проявляється не тільки в дотриманні правильного порядку отримання *Etats Schengen*, але і в її правильному використанні, що різниться в залежності від виду самої візи.

14 липня 1985 року була підписана Угода про поетапну відміну контролю на спільних кордонах і запровадження свободи пересування для всіх громадян країн Європейського Союзу, які підписали цю угоду, інших держав-членів та громадян третіх країн. Задля реалізації даного документу, Європейський Парламент 13 липня 2009 року прийняв Кодекс Співдружності про Візи (Візовий Кодекс). Саме тут сконцентровані всі правила щодо перетинання Єдиної Шенгенської зони, надання віз з обмеженою територіальною дією та транзитних віз.

В Шенгенському договорі під візою розуміється відмітка в паспорті, що означає спеціальний дозвіл держави на в'їзд, виїзд, проживання чи проїзд іноземця через його територію. Крім того, було введено поняття виїзної візи як спеціального дозволу, яке зазвичай вклеюється в закордонний паспорт, чи документ, що його замінює. Шенгенський договір передбачав, що іноземцям, як заїжджають на територію Шенгенського простору надаються візи різних категорій. У Візовому Кодексі ЄС під «візою» розуміється дозвіл, що надається державою-членом в цілях:

а) транзиту по території чи ймовірного перебування на території країн-членів загальною тривалістю не більше ніж три місяці протягом будь якого шестимісячного періоду з дня першого в'їзду на територію країн-членів;

б) транзиту через міжнародну транзитну зону аеропортів країн-членів.

Згідно з нормами Візового кодексу, особа, яка у встановленому законом порядку отримала візу на перебування в одній з країн

Шенгенської зони, має право вільно перетинати кордони інших держав-учасниць. Проте, тут існують так звані правила «держави першого в'їзду» та «основної країни». Суть першого полягає в тому, що особа повинна перетинати кордон Шенгенської зони через ту країну-учасницю, що надала візу. Правило «основної країни» відображається у ст. 5 Візового кодексу:

«1. Держава-член ЄС, уповноважена розглядати та приймати рішення щодо заявок на отримання стандартної візи, повинна бути:

а) державою-членом ЄС, територія якої є єдиним пунктом призначення,

с) державою-членом ЄС, зовнішні кордони якої заявник перетинає при в'їзді на територію держав-членів ЄС, якщо основний пункт призначення неможливо визначити.»

Звідси випливає, що у випадку запланованого відвідання кількох країн важливим є коректне визначення «основного» пункту призначення. Такою є країна, на території якої заявник має перебувати найбільшу кількість часу протягом даної подорожі. Якщо основний пункт встановити неможливо через те, що подорож передбачає приблизно рівні відрізки часу для кожної з відвідуваних країн, заявка подається до тієї країни, через кордон якої заявник потрапляє до Шенгенської зони. Остання норма найчастіше застосовується при подорожуванні наземним транспортом – при зверненні до консульств Шенгенських країн, що географічно межують з Україною. Втім практика засвідчує, що консульства намагаються максимально уникати оформлення віз за принципом «першої країни перетину кордону». Саме цього часто просто не знають подорожуючі. Наприклад, особа має намір відвідати Бельгію, однак, вирішує отримати візу в Угорському посольстві. Цілком очікувано, що громадянин був затриманий в аеропорту Бельгії та звинувачений у намірі незаконного перетинання та перебування на території цієї країни, в кінці – депортований назад до України. При цьому проти нього було порушено кримінальну справу у зв'язку з незаконним перетинанням кордону. Угорська віза була анульованою, а відомості занесені до Шенгенської інформаційної системи (SIS), де міститься інформація щодо осіб, яким заборонена видача Шенгенської візи. Ця ситуація є дуже поширеною. В'їжджати в країни шенгенської зони також бажано через країну, що видала візу. Наприклад, громадянин з тією ж візою, виданою Угорською консульською службою, вирішує відвідати Угорщину з попереднім

транзитом через Польщу. Тут слід бути готовим до того, що доведеться детально пояснювати співробітникам митної служби іншої шенгенської країни про мету поїздки. Як свідчить практика, деколи можливі варіанти і відмови у в'їзді. Якщо ви знехтуєте цим правилом, вам можуть відмовити також в наступній візі, мотивуючи це тим, що ввели працівників консульства «в оману».

Зокрема, у Главі VI Візового кодексу Європейського Союзу передбачено і можливість одержання візи *Etats Schengen* прямо на кордоні. При цьому повинні бути виконані всі умови, як і при видачі візи в консульстві – наявність дійсного документу, що дозволить перетнути кордон, інформації для обґрунтування мети та умов поїздки, достатніх засобів для існування. Громадянин також не повинен фігурувати в Шенгенській Інформаційній Системі як особа, якій недозволено в'їзд, також не повинна загрожувати державній політиці, національній безпеці та міжнародним відносинам. Якщо заявник не мав змоги подати візову заявку заздалегідь, на вимогу він повинен надати додаткові документи, що обґрунтують непередбачувані та обов'язкові причини для в'їзду. У випадку, коли заявку на візу подають на зовнішньому кордоні, передбачається і можливість скасування вимоги обов'язкового медичного туристичного страхування заявника, якщо такого медичного страхування немає на пункті перетину кордону чи з причин гуманності. Проте, у виняткових випадках, коли відповідальна держава-член ЄС вважає це необхідністю з міркувань гуманності, задля захисту національних інтересів чи через певні міжнародні зобов'язання, таким особам на зовнішньому кордоні може бути видана віза із територіальною дією, обмеженою до території держави-члена ЄС, яка видала візу. Видача таких віз є рідкісним явищем, не більше 1 % від загальної кількості віз категорії С (шенгенських віз).

Оскільки приблизно кожна десята шенгенська віза у світі видається громадянам України, актуальність даного питання не потребує обґрунтування. Віза, насамперед, виконує політичну функцію. З того часу, як існують системи віз як інструмент управління в'їздом в країну, однією з найбільш виражених політичних функцій візи стало гарантування державної безпеки, яке полягає в тому, щоб не пропускати небажаних осіб на територію держави. Ця функція дозволяє розглядати візи як інструмент зовнішньої політики. Також, можна зазначити, що шенгенська віза є яскравим прикладом забезпечення свобод людини, в даному випадку свободи пересування, не зашкоджуючи державним інтересам. Проте, не

втрачає важливості і подальше вдосконалення законодавства у відношенні до візової політики. Навіть знаючи все законодавство, що стосується даного питання, можливе виникнення проблем під час оформлення шенгенської візи та її використання. Зокрема, потребують уточнення правила «першого в'їзду» та «основної країни», оскільки їх порушення трапляється через недостатнє регулювання питання і різне розуміння даних пунктів закону країнами та окремими працівниками прикордонної служби учасників Шенгенської зони. Також, розширюються межі співпраці України з Євросоюзом. 30 березня 2012 р. відбулося часткове парафування тексту Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, тому подальше спрощення візового контролю буде значно полегшувати впровадження цього політичного та економічного проекту, що може стати одним із інструментів модернізації Української держави.

Колесник О. Ю.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС: СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Пріоритетним напрямком у розвитку України є її поступова інтеграція до Європейського Союзу. Одним з ключових елементів успішної інтеграції України до ЄС є адаптація законодавства нашої країни до правових норм Європейського Союзу. Зближення українського законодавства із сучасною європейською системою права забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню життя в країні до європейського рівня, чим створить необхідні передумови для отримання Україною статусу асоційованого члена Європейського Союзу.

Правову основу реалізації стратегічного курсу європейської політики становлять наступні документи: Конституція України (ст.18); Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 року, яка підкреслює, що «перспективною метою української зовнішньої політики є членство України у Європейських Співтовариствах»; Угода про